

Lieta C-88/24**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 2. februāris

Iesniedzējtiesa:*Juzgado de Primera Instancia n° 1 de Fuenlabrada (Spānija)***Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2024. gada 31. janvāris

Prasītāja:

A. B. D.

Atbildētāja:*Bankinter Consumer Finance, E. F. C., S. A.***Pamatlietas priekšmets**

Kredītkarte ar atjaunojamu kredītu (“revolving credit”) – Negodīgums – Negodīguma novērtējums – Iespējamās atzīšanas par spēkā neesošu sekas

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 267. pants — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju — Negodīga noteikuma spēkā neesamības sekas — Papildu kompensācija patērētājam — Sankcijas — Sankciju samērīgums — Negodīga komercprakse — Patērētāja kredīspējas novērtējums — Gada procentu likme (GPL) — GPL noklusēšana vai papildu pieņēmumu nenorādīšana — Sekas

Prejudiciālie jautājumi

Pirmais. Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru kredītiestādei pēc kredītīguma atzīšanas par spēkā neesošu ir tiesības no patērētāja prasīt ne tikai

pārskaitītā kapitāla atmaksu un nokavējuma procentus saskaņā ar likumisko likmi no pieprasījuma veikt maksājumu brīža, bet arī procentus saskaņā ar likumisko likmi par patērētāja veikto kredīta izņemšanu un no brīža, kad kredīta izņemšana ir notikusi?

Otrais. Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts nepieļauj tādu tiesas veiktu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru negodīguma vērtējums tiek attiecināts arī uz cenas atbilstību un saskaņā ar kuru pēc kredītņēmuma atzīšanas par spēkā neesošu patērētājs nevar prasīt no kredītiestādes kompensāciju papildus tās summas atmaksai, kura, ņemot vērā kreditora saņemto kopējo summu, pārsniedz aizdoto kapitālu?

Trešais. Vai gadījumā, ja noteikums vai līgums tiek atzīts par spēkā neesošu, pamatojoties uz to, ka tas ir negodīgs vai ka ir pārkāpti aizdevēja pienākumi, aizdevēja pienākums atlīdzināt patērētājam ar kompensāciju, kas jebkurā gadījumā nav mazāka par likumisko procentu likmi, kurai pieskaitīti pieci procentu punkti, vai līgumā noteikto procentu likmi, ja tā ir lielāka par likumisko procentu likmi, pieskaitot piecus procentu punktus, ir samērīga sankcija Direktīvas 93/13, Direktīvas 87/102 un Direktīvas 2008/48 nozīmē?

Ceturtais. Vai Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants nepieļauj tādu valsts tiesību interpretāciju, saskaņā ar kuru aizdevēja pienākuma novērtēt patērētāja kredītspēju neizpildes gadījumā tikai administratīvo sodu noteikšana izslēdz iespēju atzīt kredītņēmumu par spēkā neesošu vai piemērot citas civiltiesiskas sekas?

Piektais. Vai saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu un 4. panta 1. punktu, lai novērtētu kredītkartes ar atjaunojamu kredītu procentu kredīta veidā negodīgumu, viens no negodīguma novērtēšanas elementiem var būt tas, ka pārdevējs vai piegādātājs nav piedāvājis patērētājam izvēlēties iespēju veikt maksājumu mēneša beigās, kas arī ir pieejama produktu klāstā, vai arī tas, ka pārdevējs vai piegādātājs ir mudinājis patērētāju izvēlēties procentu kredīta veidu, liekot tirgotāja intereses augstāk par patērētāja interesēm?

Sestais. Vai saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu, lai novērtētu, vai beztermiņa kredītņēmums ir skaidrs un saprotams, viens no tā novērtēšanas elementiem var būt tas, ka gada procentu likmes aprēķinā nav minēti papildu pieņēmumi, uz kuriem balstās šīs likmes aprēķināšana, vai ka tie nav minēti pašā līgumā?

Septītais. Vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, Direktīvas 87/102 15. pants un Direktīvas 2008/48 23. pants nepieļauj valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru gadījumā, ja līgumā sniegtajā informācijā nav norādīta gada procentu likme vai papildu pieņēmumi tās aprēķināšanai, kredītiestāde var pieprasīt no patērētāja likumiskos procentus noteiktajā termiņā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

- Padomes direktīva 87/102/EEK (1986. gada 22. decembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu, kas grozīta ar Padomes Direktīvu 90/88/EEK, 1.a panta 7. punkts un 15. pants.
- Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES, 10. un 24. apsvēruma un 3. panta 1. punkts, 4. panta 1. un 2. punkts, 6. panta 1. punkts, 7. panta 1. punkts, 8. pants, 8.a panta 1. punkta pirmais ievilkums un 23. pants.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/2161, 6. panta 1. punkts, 7. panta 1. punkts un 11.a panta 1. punkts.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas Direktīvu 2011/90/ES, 31. un 43. apsvēruma un 5. panta 1. punkta g) apakšpunkts un 5. punkts; 8. pants; 10. panta 2. un 4. punkts; 13. pants; 19. panta 5. punkta pirmā daļa; 23. pants; 30. panta 2. punkts; un I pielikuma II daļas e) punkts.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2023/2673, 16.e pants.
- Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) 2021/379 (2021. gada 22. janvāris) par kredītiestāžu un monetāro finanšu iestāžu sektora bilances posteņiem (pārstrādāta redakcija) (ECB/2021/2) II pielikuma 2. daļas instrumentu kategoriju tabula, aktīvu kategorijas, 2. punkts (kredīti), 1. apakšpunkta b) un c) punkts.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/2225 (2023. gada 18. oktobris) par patērētāju kredītlīgumiem un par Direktīvas 2008/48/EK atcelšanu, 35., 41. un 73. apsvēruma un 9. panta 2. punkta g) apakšpunkts, 18. un 31. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

- *Código Civil* [Civilkodeksa] 6. panta 3. punkts, 1303. pants un 1896. panta pirmā daļa.
- 1908. gada 23. jūlija *Ley sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios* [Likums par aizdevuma līgumu ar pārmērīgi augstiem procentiem spēkā neesamību], 3. pants.

- 1991. gada 10. janvāra *Ley 3/1991 de Competencia Desleal* [Likums 3/1991 par negodīgu konkurenci], 7. pants.
- 1995. gada 23. janvāra *Ley 7/1991 de Crédito al Consumo* [Likums 7/1991 par patēriņa kredītu], 13. pants.
- 2011. gada 24. jūnija *Ley 16/2011 de contratos de crédito al consumo* [Likums Nr. 16/2011 par patēriņa kredītlīgumiem], 10. panta 3. punkta g) apakšpunkts, 14. panta 2. punkts, 16. panta 2. punkta g) apakšpunkts, 21. panta 2. punkts, 25. un 34. pants un I pielikums.
- 2011. gada 4. marta *Ley 2/2001 de Economía Sostenible* [Likums 2/1991 par ilgtspējīgu ekonomiku], 29. pants.
- 2013. gada 6. februāra rīkojums ECC/159/2013, ar ko groza 2011. gada 24. jūnija Likuma 16/2011 par patēriņa kredītlīgumiem I pielikuma II daļu.
- *Banco de España* [Spānijas Bankas] 1990. gada 7. septembra Apkārtraksts 8/1990.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja A. B. D. 2003. gada 17. maijā noslēdza kredītkartes līgumu ar atbildētāju, kredītiestādi *Bankinter*.
- 2 Kartei (turpmāk tekstā – “sākotnējā karte”) bija šādas īpašības:
 - a) tā bija karte ar procentu kredītu (*extended card debt*) saskaņā ar kategorijām atbilstīgi Regulas (ES) 2021/379 II pielikuma 2. daļas instrumentu kategoriju tabulā — aktīvu kategorijas, 2. punkts (kredīti), 1. apakšpunkta b) punkts (jo īpaši procentu kredīti). Ikmēneša maksājums bija 5 % no izņemtās summas, vismaz 30,05 EUR, lai gan prasītāja varēja pa tālruni mainīt atmaksas veidu, nosakot citu procentuālo daļu (lielāku par 5 %) vai citu fiksētu summu;
 - b) tā bija beztermiņa kredītkarte;
 - c) tā bija kredītkarte ar atjaunojamu (*revolving*) kredītu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/379 II pielikuma 2. daļas instrumentu kategoriju tabulu — aktīvu kategorijas, 2. punkts (kredīti), 1. apakšpunkta c) punkts (atjaunojamie kredīti);
 - d) kartes kredītlimits bija atkarīgs no kredītiestādes ieskatiem. Turklāt tās mēneša nominālā procentu likme (NPL) bija 1,52 % un gada procentu likme (GPL) – 19,84 %. Līgumā nav norādīts, uz kādiem papildu pieņēmumiem ir balstīts GPL aprēķins beztermiņa līgumam.
- 3 Turklāt atbildētāja nav pierādījusi, ka tā iepriekš būtu novērtējusi prasītājas kredītspēju. Līgumā ir tikai norādīts, ka prasītāja ir pensionāre un saņem invaliditātes pensiju 468 EUR apmērā, viņa ir precējusies un noslēgusi laulības

līgumu par mantas šķirtību, viņai pieder viens īpašums un ir divas papildu debetkartes/kredītkartes.

- 4 Turklāt *Bankinter* kredītkaršu noteikumi paredzēja, ka ir divu veidu kartes – viena ar maksājumu mēneša beigās un otra ar procentu kredītu (sākotnējā karte ir otrā veida karte). No prasības pieteikuma izriet – un atbildētāja nav pierādījusi pretējo –, ka tā nepiedāvāja prasītājam iespēju veikt maksājumu mēneša beigās.
- 5 Prasītāja 2021. gada 18. martā noslēdza jaunu beztermiņa kredītkartes līgumu (turpmāk tekstā – “otrā karte”), saņemot karti ar atjaunojamu kredītu un kredītlimitu 6200 EUR apmērā, kam piemēro procentu kredīta nosacījumus. NPL bija 16,38 %, un GPL bija 17,67 %. Prasītāja otro karti noformēja tiešsaistē. Tiešsaistes saskarnē mazāka nozīme tika piešķirta iespējai veikt maksājumu mēneša beigās, bet lielāka nozīme tika piešķirta sākotnējās kartes maksājuma veidam vai procentu kredītam ar jauniem nosacījumiem. Prasītāja izvēlējās jaunus nosacījumus ar fiksētu maksu 100 EUR apmērā un minimālo maksājumu 3 % apmērā no iztērētā atlikuma. Prasītāja apgalvo, ka tiesiskās attiecības ir tādas pašas un ka otrā karte ir vienkārša sākotnējās kartes modifikācija.
- 6 Prasītāja 2023. gada 17. martā *Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabrada* iesniedza prasību pret atbildētāju.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Prasītāja kā galveno prasību lūdz atzīt par spēka neesošu procentu atlīdzības noteikumu un maksāšanas veidu (“atmaksas sistēma”), pamatojoties uz to, ka tie ir negodīgi Direktīvas 93/13/EEK izpratnē. Viņa apgalvo, ka līguma noteikumi esot nesalasāmi un turklāt neesot skaidri un saprotami (tie neesot “pārrēdzami”). Pakārtoti, viņa lūdz atcelt noteikumu par komisijas maksu par neveikto maksājumu pieprasīšanu, arī pamatojoties uz to, ka tas ir nesalasāms vai negodīgs. Abos gadījumos spēkā neesamības dēļ tiek lūgts piemērot Civilkodeksa 1303. pantu.
- 8 Atbildētāja iebilst pret prasītājas prasījumiem.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

Ievaddaļa

- 9 Iespējams, ka Spānijas tiesas nepiemēro valsts tiesību aktus tā, lai tie atbilstu Direktīvai 93/13/EEK un direktīvām par patēriņa kredītlīgumiem (Direktīva 87/102/EEK, Direktīva 2008/48/EK un transponēšanas laikā – Direktīva (ES) 2023/2225).
- 10 Attiecībā uz prasītājas galveno prasījumu par karšu atzīšanu par spēkā neesošām Direktīvas 93/13/EEK noteikumu pārkāpuma dēļ provinču tiesās (tostarp starp

Audiencia Provincial de Madrid nodaļām, kas specializējas kredītīgumu ar negodīgiem noteikumiem jomā) pastāv dziļa nevienprātība par to, vai kopumā atjaunojamo kredītu atmaksāšanas sistēma ir vai nav skaidra un saprotama, vai arī katrā gadījumā ir jāveic individuāla analīze, ņemot vērā visus apstākļus.

Pirmais un otrais prejudiciālais jautājums. Direktīvā 93/13 paredzētā atmaksāšanas sistēma

- 11 2023. gada 15. jūnija spriedumā C-520/21 *Bank M.* (Līguma laušanas sekas), EU:C:2023:478 (turpmāk tekstā – “spriedums *Bank M.*”), Tiesa nolēma šādi:

“[Direktīvas 93/13/EEK] 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka

- tie pieļauj tādu tiesas sniegtu interpretāciju par valsts tiesību normām, ka patērētājs ir tiesīgs prasīt kredītiestādei atlīdzinājumu, kas pārsniedz šā līguma izpildes gaitā veikto ikmēneša maksājumu un samaksāto maksu un nokavējuma procentu – pēc likumiskās likmes par laikposmu no pieprasījuma veikt maksājumu – atmaksu, ja vien tiek ievēroti Direktīvas 93/13 mērķi un samērīguma princips, un
- tie nepieļauj tādu tiesas sniegtu interpretāciju par valsts tiesību normām, ka kredītiestāde ir tiesīga prasīt patērētājam atlīdzinājumu, kas pārsniedz šā līguma izpildes gaitā izmaksātā kapitāla atmaksu un nokavējuma procentu samaksu pēc likumiskās likmes par laikposmu no pieprasījuma veikt maksājumu.”

- 12 Spānijas judikatūrā nav vienprātības par to, kurš valsts noteikums būtu jāpiemēro, ja atjaunojamā kredīta līgums tiek atzīts par spēkā neesošu. Dažādi noteikumi, kurus varētu piemērot, ir šādi:

a) Civilkodeksa 1303. pants, saskaņā ar kuru “ja saistība tiek atzīta par spēkā neesošu, līgumslēdzējas puses viena otrai atdod lietas, kas ir bijušas līguma priekšmets, ar to augļiem un cenu kopā ar procentiem, neskarot nākamajos pantos noteikto”.

b) 1908. gada 23. jūlija *Ley sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios* [Likums par aizdevuma līgumu ar pārmērīgi augstiem procentiem spēkā neesamību] (turpmāk tekstā – “Augļošanas apkaršanas likums”) 3. pants, kurā noteikts, ka “ja līgums tiek atzīts par spēkā neesošu saskaņā ar šo likumu, aizņēmējam ir pienākums samaksāt tikai saņemto summu; un, ja viņš ir samaksājis daļu no šīs summas un pienākošos procentus, aizdevējs atmaksā aizņēmējam to, kas, ņemot vērā kopējo saņemto summu, pārsniedz aizdoto kapitālu”. Minētais likums ir uzskatāms par valsts likumu par augļošanas apkaršanu, kas negodīguma novērtējumu attiecina arī uz cenas vai atlīdzības atbilstību Direktīvas 93/13 8.a panta 1. punkta pirmā ievilkuma izpratnē.

- c) Civilkodeksa 1896. panta pirmā daļa, saskaņā ar kuru “personai, kas pieņem nepamatotu maksājumu, ja tā rīkojusies negodprātīgi, ir jāmaksā likumiskie procenti kapitāla gadījumā vai jāatdod saņemtie vai saņemamie augļi, ja saņemta lieta tos rada”.
- 13 Tomēr judikatūra, kas atbalsta līgumu atzīšanu par spēkā neesošiem sakarā ar atjaunojamā kredīta atmaksas veida nepārredzamību, paredz, ka attiecības tiek risinātas saskaņā ar Civilkodeksa 1303. pantu (piemēram, *Audiencia Provincial de Madrid* spriedums, 26. oktobris, 466/2023, 25.a punkts, ES:APM:2023:16355). Civilkodeksa 1303. panta piemērošana nav bijusi problemātiska, atzīstot atsevišķu aizdevuma noteikumu negodīgumu, bet neatceļot līgumu kopumā. Tomēr, ja tas tiek atcelts pilnībā, 1303. pants paredz abpusēju atmaksāšanu, saskaņā ar kuru ne tikai pārdevējs vai piegādātājs maksā procentus par maksājumiem un izdevumiem, bet arī aizņēmējam ir pienākums maksāt procentus no kredīta izmantošanas brīža. Abu līgumslēdzēju pušu sniegtie pakalpojumi un procenti tiktu savstarpēji ieskaitīti savstarpējo prasījumu apmērā (piemēram, *Tribunal Supremo* [Augstākās tiesas] spriedums, 2023. gada 8. marts, 356/2023, ES:TS:2023:1097). Tomēr savstarpēja *restitutio in integrum* neatbilst sprieduma *Bank M.* judikatūrai.
- 14 No otras puses, Augļošanas apkarošanas likuma 3. pants tikai pārveido aizdevumu par bezmaksas aizdevumu (bez procentiem), bet neparedz papildu kompensāciju, uz kuru patērētājam būtu tiesības. Tiesu praksē šis pants tiek piemērots burtiski, nepiešķirot citus punktus (*Tribunal Supremo* spriedums, 2024. gada 10. janvāris, 20/2024, ES:TS:2024:19).
- 15 Turklāt Spānijas tiesību aktos papildu atmaksāšanas režīms (procenti) piešķir nozīmi nepamatotu maksājumu saņēmušās personas negodprātībai tieši Civilkodeksa 1896. panta pirmajā daļā, sadaļā “Nepamatotu maksājumu atgūšana”. Principā *Tribunal Supremo* uzskata, ka tieši Civilkodeksa 1303. pants reglamentē savstarpējo labumu atmaksāšanu, bet, ja ir pieprasīta to maksājumu atmaksāšana, kurus trešās personas ir saņēmušas sakarā ar atcelto noteikumu (piemēram, notāra un reģistra nodevas), minētā tiesa ir arī norādījusi, ka, “lai īstenotu iepriekš minēto direktīvas 6. panta 1. punktu attiecībā uz procentiem, kas iekasējami no patērētāja saņemamajām summām, pēc analogijas ir piemērojams Civilkodeksa 1896. pants, jo noteikuma kvalificēšana par negodīgu ir pielīdzināma tā sastādītāja negodprātībai” (*Tribunal Supremo* spriedums, 2018. gada 19. decembris, 725/2018, ES:TS:2018:4236). Citā judikatūras virzienā (*Tribunal Supremo* spriedums, 2011. gada 25. novembris, 842/2011, ES:TS:2011:7981) ir tieši uzskatīts, ka spēkā neesamība patērētāju tiesību aktu pārkāpuma dēļ “padara to, ko patērētāji ir samaksājuši, par nepamatotu un atmaksājamu”.
- 16 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Civilkodeksa 1303. pants ir pārmērīgi vienkārša norēķinu norma (“tehniska nepilnība”). Šā iemesla dēļ arī un jo īpaši šajā gadījumā tā ir jāpapildina ar noteikumiem par nepamatotu samaksu, jo šie noteikumi, nošķirot pakalpojuma saņēmēja labticību un negodprātību, ļauj piemērotāk izturēties pret pakalpojuma sniedzēju, kas ir atbildīgs par noteikuma

vai līguma spēkā neesamību, ierobežojot viņa tiesības uz atmaksu. Tieši 2011. gada 24. jūnija Likuma Nr. 16/2011 par patēriņa kredītlīgumiem (turpmāk tekstā – “Likums Nr. 16/2011”) 25. pantā sadaļā “Nepamatoti samaksātais” ir paredzētas patērētāja tiesības uz minimālo kompensāciju; tas ir speciālais likums, kas pieņemts pēc Civilkodeksa un Augļošanas apkaršanas likuma.

- 17 Šajā kontekstā Tiesa uzskatīja, ka dalībvalstīm, izmantojot savas valsts tiesības, ir jādefinē kārtība, kādā tiek konstatēts līgumā ietverta noteikuma negodīgums un materializējas šīs konstatācijas konkrētās juridiskās sekas. Tomēr šādi konstatācijai ir jāļauj atjaunot juridisko un faktisko stāvokli, kāds patērētājam būtu bijis, ja šī negodīgā noteikuma nebūtu bijis, it īpaši nosakot **tiesības uz tāda labuma atmaksāšanu, kuru, pamatojoties uz šo negodīgo noteikumu, uz patērētāja rēķina ir guvis pārdevējs vai piegādātājs**. Direktīvā 93/13 patērētājiem garantētās aizsardzības regulējums valsts tiesībās nevar mainīt šīs aizsardzības materiālo saturu (spriedums, 2022. gada 31. marts, *Lombard Lízing*, C-472/20, EU:C:2022:242, 53. un 55. punkts).
- 18 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka no Civilkodeksa 1896. panta pirmās daļas interpretācijas *a sensu contrario* izriet, ka vainīgajam pārdevējam vai piegādātājam tiek liegta iespēja pieprasīt procentus no patērētāja. Šāds risinājums atbilst Eiropas Savienības saskaņošanas priekšlikumiem par atmaksāšanu saistībā ar prettiesisku līgumu slēgšanu (Eiropas līgumtiesību principu 15:104. pants saistībā ar 15:102. pantu) un ir saskaņā ar Tiesas judikatūru.

Trešais prejudiciālais jautājums. Patēriņa kredītu direktīvas un sankciju samērīgums

- 19 Spānijas tiesību aktos Likuma Nr. 16/2011 25. pantā (“Nepamatoti samaksātais”) ir noteikts: “1. Par jebkuru nepamatotu maksājumu, kas izriet no kredītlīguma, nekavējoties uzkrāj likumiskos procentus. Ja līgumā noteiktā procentu likme ir augstāka par likumisko procentu likmi, nekavējoties uzkrāj pirmo no tām. 2. Ja nepamatots maksājums ir noticis kredīta devēja krāpšanas vai nolaidības dēļ, patērētājam ir tiesības saņemt kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem, kas nekādā gadījumā nav mazāka par likumisko procentu likmi, kurai pieskaitīta piecu procentu punktu likme, vai līgumā noteikto procentu likmi, ja tā ir augstāka par likumisko procentu likmi, kurai pieskaitīta piecu procentu punktu likme.” 1995. gada 23. marta Likuma Nr. 7/1995 par patēriņa kredītu (turpmāk tekstā – “Likums Nr. 7/1995”), kas bija Likuma Nr. 16/2011 priekštecis, 13. panta formulējums bija gandrīz identisks.
- 20 Direktīvas 87/102 15. panta izpratnē šie noteikumi ir stingrāki attiecībā pret aizdevēju nekā Augļošanas apkaršanas likums vai Civilkodekss. Tie ir arī stingrāki noteikumi Direktīvas 93/13 nozīmē.
- 21 Turklāt, kā Tiesa jau ir atgādinājusi, valsts tiesai savas procesuālās tiesību normas ir jāpiemēro pēc iespējas tā, ka tiek ņemtas vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā līguma noteikuma negodīguma konstatācijas, lai

sasniegtu šīs Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzēto mērķi un lai pārliecinātos, ka patērētājam šis noteikums nav saistošs (spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Jörös*, C-397/11, EU:C:2013:340, 52. un 53. punkts). Savukārt Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas valsts tiesai, kas izskata strīdu par prasījumiem, kuri izriet no kredītīguma šīs direktīvas izpratnē, uzliek pienākumu **pēc savas ierosmes** pārbaudīt, vai ir izpildīts šajā tiesību normā paredzētais pienākums sniegt informāciju, un ir jāizdara visi secinājumi, kuri saskaņā ar valsts tiesībām izriet no šī pienākuma neizpildes, ar nosacījumu, ka ar sankcijām tiek izpildītas minētās direktīvas 23. panta prasības (spriedums, 2022. gada 30. jūnijs, *Profi Credit Bulgaria* (Ieskaite veikšana pēc savas ierosmes negodīga noteikuma gadījumā), C-170/21, EU:C:2022:518, 43. punkts).

22 Tomēr Spānijas tiesas nav vēlējušās piemērot Likuma Nr. 7/1995 13. pantu un Likuma Nr. 16/2011 25. pantu. Papildus Civilt kodeksa piemērošanai pēc inerces šķiet, ka nozīme ir arī aizdevēja iespējamai soda nesamērībai, jo īpaši, ja tiek uzskatīts, ka aizdevēja rīcība ir bijusi negodprātīga. Protams, Likuma Nr. 16/2011 redakcija ir pārņemta no Likuma Nr. 7/1995, kas tika pieņemts augstāku procentu likmju kontekstā. Tomēr citās jomās ES tiesību akti paredz vēl bargākus sodus.

23 Tādēļ rodas jautājums, vai šo noteikumu piemērošana atbilst samērīguma principam.

Ceturtais prejudiciālais jautājums. Civiltiesiskās sankcijas par kredīspējas novērtēšanu

24 Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai ir pienākums **pēc savas ierosmes** pārbaudīt, vai kreditors ir izpildījis šīs direktīvas 8. pantā paredzēto pienākumu pirms līguma noslēgšanas novērtēt patērētāja kredīspēju, un piemērot sekas, kādas izriet no valsts tiesību aktiem attiecībā uz šī pienākuma neizpildi, ar nosacījumu, ka sankcijas atbilst minētā 23. panta prasībām (spriedums, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 46. punkts).

25 Šajā gadījumā, lai gan sākotnējās kartes saņemšanas brīdī kredīspējas novērtēšanas pienākums kā tāds nepastāvēja, Savienības un valsts tiesību aktos (tostarp attiecībā uz kartēm ar atjaunojamu kredītu) ir paredzēts dinamisks pienākums, kas tiek atjaunots, pirms tiek būtiski palielināta kopējā kredīta summa. Gadu gaitā sākotnējās kartes pieejamais limits ir būtiski mainīts, atbildētājam nepierādot, ka tā ir veikusi kredīspējas novērtējumu. Turklāt bija apšaubāms, vai šīs kartes bija piemērotas prasītājam, ņemot vērā viņas personisko un finansiālo stāvokli.

26 Kredīspējas novērtēšanas pienākuma pārkāpuma gadījumā Spānijas tiesību aktos ir paredzētas administratīvās sankcijas (Likuma Nr. 16/2011 34. pants), kas pagaidām ir tikai teorētiskas un neefektīvas, bet nav paredzētas civiltiesiskas sankcijas, vismaz ne tieši. Tomēr par kredīspējas novērtēšanas pienākuma

neievērošanu būtu jāpiemēro civiltiesiskas sankcijas. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai sankcija būtu efektīva un preventīva, pārkāpējiem ir jābūt liegtam ekonomiskajam izdevīgumam, kas gūts to izdarīto likumpārkāpumu rezultātā. Turklāt ar šādu sankciju nav iespējams nodrošināt pietiekami efektīvu patērētāju aizsardzību pret pārmērīgu parādsaistību un maksātnespējas risku, kas ir prasīts Direktīvā 2008/48, ja tā nekādi neietekmē tā patērētāja situāciju, kuram kredīts piešķirts, pārkāpjot šīs direktīvas 8. pantu (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479).

- 27 Turklāt, pēc Tiesas domām, Direktīvas 2008/48 8. un 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj to, ka tad, ja kreditors nav izpildījis savu pienākumu novērtēt patērētāja kredītspēju, šim kreditoram saskaņā ar valsts tiesībām tiek noteikta sankcija, kas izpaužas kā patēriņa kredītīguma spēkā neesamība un viņa tiesību uz nolīgto procentu samaksu zaudēšana, lai gan puses šo līgumu ir pilnībā izpildījušas un patērētājam šī pienākuma neievērošanas dēļ nav iestājušās nelabvēlīgas sekas (spriedums, 2024. gada 11. janvāris, *Nárokuj*, C-755/22, EU:C:2024:10, 52. punkts).
- 28 Šajā ziņā šķiet, ka Spānijas tiesību akti neatbilst Direktīvai 2008/48, jo tajos nav paredzētas civiltiesiskās sekas par kredītspējas nenovērtēšanu.

Piektais prejudiciālais jautājums. Negodīga komercprakse

- 29 Atbildētāja nepierāda, ka pēc pirmās kartes izņemšanas tā prasītājam būtu piedāvājusi karti ar iespēju veikt maksājumu mēneša beigās. Šķiet, ka tā piedāvāja tikai procentu kredīta veidu. Direktīva 2008/48 pati par sevi neparedz, ka ir jāpiedāvā dažādi atjaunojamā kredīta atmaksas veidi. Tā tikai pieprasa sniegt informāciju, kas prasīta tās 5. panta 5. punktā un 10. panta 4. punktā, un Direktīva 2023/2225, kas pieprasa piedāvāt dažādas izvēles iespējas, joprojām tiek transponēta. Tomēr atbildētājas prakse varētu būt negodīga, jo tā ir maldinoša. Dažās tiesību sistēmās patiešām tiek prasīts pievienot alternatīvu atmaksājamā kredīta piedāvājumu (piemēram, Francijas tiesību akti; skatīt *Code de la consommation* L 312-62. pantu). Spānijā šī problēma jau ir konstatēta: “Iestādēm nevajadzētu pēc noklusējuma izvēlēties līgumā noteikto minimālo kredīta atmaksas maksājumu.” (*Banco de España, Proyecto de Guía de transparencia del crédito revolving 2023*, pieejams <https://www.bde.es/wbe/es/entidades-profesionales/operativa-gestiones/consultas-publicas/consultas-publicas-banco-espana/>).
- 30 Turklāt, lai gan Direktīva (ES) 2023/2673 šajā lietā nav piemērojama, brīdī, kad otrā karte tika iegūta attālināti, saskarnes dizaina iespēju varētu uzskatīt par “negodprātīgu” minētās direktīvas 41. apsvēruma izpratnē, jo tās ir iespējas, kas vērš patērētāju uz izvēli vai darbībām, kuras ir izdevīgas tirgotājam, bet var nebūt patērētāja interesēs, jo tās tiek pasniegtas veidā, kas nav neitrāls, piemēram, ar vizuālu, akustisku vai citu elementu palīdzību piešķirot lielāku nozīmi noteiktām iespējām, kad patērētājam tiek lūgts izdarīt izvēli.

- 31 Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka negodīgas komercprakses Direktīvas 2005/29 izpratnē konstatējums ir viens no elementiem, uz kuru kompetentā tiesa var balstīt savu vērtējumu par līguma noteikumu, kas saistīti ar šo praksi un kas ietverti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtajā līgumā, negodīgo raksturu Direktīvas 93/13 izpratnē (spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment* (Luksemburga), C-303/20, EU:C:2021:479).

Sestais un septītais prejudiciālais jautājums. GPL aprēķināšana

- 32 Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktu “kredītīgumā skaidri un lakoniski norāda: [...] g) gada procentu likmi un kopējo patērētāja maksājamo summu, kas aprēķināta kredītīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam”. Direktīvas 2008/48 19. panta 5. punkta pirmajā daļā ir noteikts: “Vajadzības gadījumā, aprēķinot gada procentu likmi, var izmantot I pielikumā noteiktos papildu pieņēmumus.”
- 33 Attiecībā uz beztermiņa debitoru parādiem, tostarp atjaunojamiem debitoru parādiem, Direktīvas 2008/48 I pielikuma II daļas e) punkts tika ieviests ar Komisijas 2011. gada 14. novembra Direktīvu 2011/90/ES, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK I pielikuma II daļu, kurā noteikti papildu pieņēmumi gada procentu likmes aprēķināšanai. Spānijas tiesību aktos Direktīvas 2011/90 papildu pieņēmumi tika transponēti burtiski. Savukārt Likuma Nr. 16/2011 21. pantā noteikts, ka gadījumā, ja līguma dokumentā nav atsauces uz GPL, patērētāja pienākums ir tikai samaksāt likumiskos procentus noteiktajos maksājumos.
- 34 Tiesa ir atzinusi – kā būtībā norādīts Direktīvas 2008/48 31. un 43. apsvērumā, patērētāja informēšanai par kredīta kopējām izmaksām procentu likmes veidā, kas aprēķināta pēc vienotas matemātiskas formulas, ir **īpaša nozīme**. Pirmkārt, šī informācija veicina tirgus pārskatāmību, ļaujot patērētājam salīdzināt kredīta piedāvājumus. Otrkārt, tā ļauj patērētājam novērtēt savu saistību apmēru (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger un Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 90. punkts). Tiesa arī ir nospriedusi, ka **GPL nenorādīšanas situācijai** kredīta līgumā ir **jāpielīdzina tāds gadījums**, kad līgumā ir ietverts tikai šis GPL matemātisks aprēķināšanas vienādojums, **kam nav pievienota informācija, kas ir vajadzīga**, lai šo aprēķinu veiktu (spriedums, 2018. gada 20. septembris, *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, EU:C:2018:745, 66. punkts).
- 35 Tāpat Tiesa ir atzinusi, ka kredītīgumā zemāka GPL nekā faktiskā GPL ir uzskatāma par maldinošu Direktīvas 2005/29 6. panta 1. punkta izpratnē, ja tā liek vai var likt patērētājam pieņemt tādu lēmumu par darījumu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis. Valsts tiesai ir jāizvērtē, vai tas tā ir pamatlietā. Secinājums par šādas komercprakses negodīgo raksturu ir viens no elementiem, uz kuriem tiesa saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 1. punktu var balstīt savu vērtējumu par līguma noteikumu par aizdevuma patērētājam izmaksām negodīgo raksturu (spriedums, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 47. punkts).

- 36 Šajā gadījumā sākotnējās kartes līgumā nebija norādīti pieņēmumi, kas izmantoti GPL aprēķināšanai. Tajā bija tikai atsauce uz Spānijas Bankas 1990. gada 7. septembra Apkārtraktu Nr. 8/1990. Arī otrās kartes līgumā nebija skaidri norādīti pieņēmumi, kas izmantoti GPL aprēķināšanai. Līgumā ir atsauce uz Likuma Nr. 16/2011 I pielikumā iekļauto formulu, kurā pieņēmumi ir iekļauti. Ņemot vērā to, ka kredītiestādes ar vienu vai otru variantu ar atsauci izmanto šīs GPL aprēķina noteikumus, ir jānoskaidro, vai šādi noteikumi ir pieļaujama, vai minētās informācijas iegūšana nozīmēja veikt soli, ko nevarēja saprātīgi gaidīt no vidusmēra patērētāja, jo šāds solis jau ir saistīts ar juridisko pētniecību (spriedums *Banco Santander* (Atsauce uz oficiālu indeksu), C-265/22, EU:C:2023:578, 60. punkts).
- 37 Visbeidzot, ja GPL ir ārkārtīgi svarīga un papildu pieņēmumu nenorādīšana ir pielīdzināma situācijai, kad GPL nav norādīta kredītlīgumā, rodas jautājums, vai valsts noteikums, kas ļauj kredītiestādei pieprasīt likumiskos procentus par izņemto kredītu, grauj Direktīvā 93/13 paredzēto preventīvo iedarbību un efektīvas patērētāju aizsardzības principu. Patiešām, šis noteikums varētu neatbilst judikatūrai, kas izriet no sprieduma *Bank M*, un turklāt tas varētu neatbilst prasībai par adekvātām, efektīvām un preventīvām sankcijām, kas dalībvalstīm jāparedz par valsts noteikumu pārkāpumiem saskaņā ar Direktīvas 2008/48 23. pantu.
- 38 Šis jautājums ir īpaši būtisks, jo šajā gadījumā, lai liegtu atbildētājam procentus, varētu būt nepieciešams ne tikai atšķirīgi interpretēt Civillikumu un Augļošanas apkarošanas likumu, bet arī nepiemērot speciāli noteikto valsts tiesību normu (*lex specialis*) attiecībā uz līguma nepilnībām, kas radušās GPL neprecīza formulējuma dēļ.